

Мен 1980 жылы Қытайда, Монтай, Шауешек қаласында дүниеге келдім. атауы, ресми латындандырылған, сондай-ақ моңғол тілінен «Көкак» деген мағынаны білдіреді, уездік деңгейдегі қала және Шыңжаң Солтүстік Қазақ автономиялық префектурасы, Таченг префектурасының әкімшілік орталығы болып табылады. Қаланы кей кездері Тарбағатай немесе Тарбағатай, ал еуропалық тілдерде Чугучак (Chuguchak) деп атаған. Мен Қазақстанға 2004 жылы көшіп келдім, мұнда 2005 жылы азаматтық алдым. Қытайға 2017 жылдың 22 қарашасында бардым. Мені қос азаматтық үшін айыптады. Мені 2 айға үй қамауына алды, содан кейін мен 6 айға түрмеге қамалып, бір түрмеден екінші түрмеге ауысып жүрдім. Мен Қазақстанға 2018 жылдың 12 сәуірінде қайта оралдым.

1. 2017 жылдың 22 қарашасында мен, туысқандарым Қытайда болғандықтан, сол елге барып, туыстарыммен, ағаммен және т.б. көрісуге бардым. Сол уақыт аралығында мен немере ағамның үйінде тұрақтадым. Мен төлқұжатымды берген кезде, олар оны алып қойды, мен оны неге алып кеткенін сұрадым. Олар менің Қытай төлқұжатым қайда екенін сұрады. Мен оның жоқ екенін айттым, өйткені мен Қазақстан азаматымын. Олар мені суретке түсіргісі келді. Олар маған менің қос азаматтығым бар екенін айтты. Олар, мұның Қытайда қылмыс олып табылатындығын - айтты. Менің жазбаларымда азаматтықтан бас тартқанымды растайтын қағаз болған жоқ. Олар ешқандай жазбалар жоқ деді.
2. Мен немере ағамның үйінде тұрып жүрдім. Осы уақыт ішінде мені үнемі қадағалап, не істеп жатқанымды сұрап тұрды. Діни рәсімдерге немесе отбасы, туысқандарыма баруға рұқсат бермеді. Басында мені екі ай бойы үй қамауында ұстады.
3. Содан кейін мен туған қалаға барып, туыстарыммен қалдым. Ауыл мүлдем басқаша адам танымастай қалыпта болды. Тіпті менің отбасым менімен сөйлесуге қорықатын еді. Ауылда да, ауылдағы қарым –қатынаста бұрынғы қалпында болған жоқ. Күн сайын жергілікті билік келіп, маған азаматтықтықтан бас тарту туралы құжатты ұсынғанға дейін, мен Қытайдан кете алмайтынымды түсіндірді, себебі мен оларға ол құжатты жақын арада аламын деп айтқан болатынымын. Бір күні олар маған бір құжатқа қол қоюымды өтінді. Егер мен оған қол қойсам, олар менің тіркеуімді қалпына келтіретінін, ресми түрде жойылатынын және менің Қазақстанға қайта алатындығымды айтты. Сонымен, мен қол қойдым. Олардың қалағанындай, бұл құжат менің азаматтықты өзгерту туралы қағаз болды. Олар мені сатқын деп жарияланған құжатқа қол қоюымды талап етті. Маған, не үшін Қазақстанға бардым және азаматтықты ауыстырдым, не үшін Шығыс Түркістанға келдім... деген сияқты көптеген сұрақтар қойылды.
4. Бірнеше аптадан кейін, 15 желтоқсанда маған шекарадан этникалық қазақ тергеуші келді. Онымен бірге үш хан -қытайлықтар еріп келді. Олар менің

құжаттарым қаралғанын айтты. Олар мені шекараға апаратындығын айтып, бірақ алдымен, олар маған дәрігердің тексеруінен өтуімнің керектігін айтты.

5. Олар мені үлкен ғимаратқа апарды. Ол аурухана сияқты жарқырап тұрды, барлығы ақ түсті медициналық киім киінген еді. Бірақ бұл ауруханадан біршама ерекшеленді - мен қалай нақты сөзбен жеткізе алмаймын. Біз әр түрлі тексерулер үшін бөлмелер арасында ауысып жүрдік. Бірнеше дәрігерлер болды, еркек пен әйел, олар менің денемді басынан аяғына дейін тексерді. Мен қытайша сөйлемегендіктен адамдардың не айтқанын түсіне алмадым. Мен қарсылық білдіргім келді, бірақ қорықтым. Олар менің қан қысымымды өлшеді, басым мен жүрегімді тексерді. Олар несеп, қан және нәжістің үлгілерін де алып, рентгенге де түсірді.
6. Күзетшілер келіп мені түрмеге апарды. Олар мені қазақтың азаматтығы болғандықтан сатқын деп таныды. Ақыры біз іс жүзінде аурухана болмаған мекемеден шығып кеттік, олар мені қабырғалар мен тікенек сыммен қоршалған көп қабатты ғимаратқа апарды. Түрме сияқты көрінді. Мен Чугучактың ортасында екенімізді білдім, бірақ мен одан артық нақты қай жерде орналасқандығын білмедім. Мен телефонымды қалтамнан алып, қоңырау шалуға тырыстым - кімге қоңырау шалатынымды да білмеймін, бірақ олар менің не істеп жатқанымды көріп, телефонымды алып қойды. Біз ғимаратқа кіргенде, олар маған мұнда тіркеу процедурасынан өтуім керек екенін айтты. Содан кейін сені босқоямыз деді. Олар менің көйлегімді содан кейін менің шалбарымды шешіп алды. Мен тек іш киімімде қалып қойдым.
7. Содан кейін мені қайта тәрбиелеу лагеріне жіберді. Камерада барлығы 7 адам болды, олардың барлығы мұсылман еді, кейбірі қытайлық және басқа ұлт өкілдері болды. Мен қазақша сөйлейтін жалғыз адам болдым.
8. Лагерьде бірнеше терезелер болды, бірақ өте қараңғы және камералардың айналасында темірмен қоршаулы болды. Суы жоқ, тек құдық болды.
9. Алғашқы 24 сағатта менен жауап алынды. Маған көптеген сұрақтар қойылды - Мен мұнда не үшін келдім? Мен қайда барамын? Мен мұнда қайда баруға тырысамын? Мен кіммен тұрамын? Мен барлық сұрақтарға жауап бердім. Мен барлық бауырларым Қазақстанда екенін айттым, бірақ мен туыстарыма қонаққа келдім. Маған сатқын екенімді айтты. Мен олардан 2016 жылы әкем қайтыс болған кезде мен неге мені неге қамауға алмағанын сұрадым.
10. Жетінші күні таңертең екі адам келіп мені алып кетті. Біз бірінші бөмеге ұқсас жаңа бөлмеге келдік,. Біз жалғыз қалдық. Тергеушілердің бірі не қазақ, не ұйғыр; екіншісі қытайлық болды. Біріншісі мен не үшін қамауға алынғаныңды білесің бе деп сұрады. Ол, ең алдымен, сіз қос азаматтықты қолдандыңыз деді және бұл қылмыс. Екіншіден, сіз сатқынсыз. Үшіншіден, сіздің Қытайда қарызыңыз бар- деп хабарлады.
11. Айтқандарының барлығы жалған еді. Мен оларға қос азаматтықтың жоқтығын айттым. Мен Қазақстан азаматымын. Мен оларға Қытайда қарызым жоқ екенін айттым. Мен көп жылдар бұрын кетіп қалғандығымды, Қытайға қарыз емеспін және Қытай маған ештеңе қарыз емес екендігін айттым. Мен шекарадағы ер адамның маған

айтқан кеңесін «Тек тіркелу мәртебемді тексеру үшін келдім»- деп қайталай бердім. Мен оларға, мұнда не үшін келгенімді білмейтінімдігімді айттым. Мен ешқандай қылмыс жасаған жоқпын. Мен оларға қылмыс жасағанымды дәлелдеулерін сұрадым.

12. Бір кезде олар мені басқа бөлмеге алып кетті. Желтоқсан айы суық еді. Жерде үңгір болды. Бұл кездегі ер адам, өткен жолғыға қарағанда ұзын денелі болды. «Егер сен түсінбесең, - деді олар, - біз саған түсінікті етеміз»- деп, Мен құдық өте қараңғы болғандықтан, не үшін түрмеге түскенімді түсіне алмадым. Олар бір шелек суық су әкеліп, маған төкті. Олар менің қолдарымды байлап, маған қолдарымды басыма көтеруімді айтты. Бірақ бұл тар тесік болды, мен іште қозғала алмадым. Мен қолымды көтере алмадым. Солай есімнен танып қалдым.

13. Маған жаттауға 3 ән берілді. Бірақ мен қытайша білмедім бірақ, бәрібір үйренуге тырыстым. Әнді не туралы екенін білмесем де, үйренуге 1,5 ай уақыт кетті. Бізге басқа адамдармен сөйлесуге рұқсат бермеді. Егер сөйлессең, сізді артқы жағы жоқ шағын пластикалық орындыққа отырғызады. Егер сәл бүкірейсең, бүйірден ұрып отырды, сондықтан тіп-тіке отыру қажет болды. Егер ережені бұзсаң, онда сенің жазаң жолбарыс шынжыры болатын.

14. 1,5 айдан кейін мені күзет госпиталіне жатқызды, онда олар менің денемді тексерді, оң жағыма укол салды. Олар маған бұл тұмауға қарсы инъекция екенін айтты, бірақ бұл бәріне бірдей жасалуы мүмкін емес еді. Ол оң иығында болды. Осыдан кейін менің денсаулығым өзгерді, мен үнемі шаршаңқы болдым, есімді жоғалтып және нақты назар аудару қиынға соқты.

15. Түрме бастығы менің тілімде сөйлейтін еді, бірақ оның ұлты ұйғыр - мен олардан неге қамалғанымды сұрадым, себебі мен қазақ азаматымын. Олар маған қытай тілін үйренуім керек екенін айтты, « Сен осында 5 жыл боласын, сен ән үйрену керексін»- деді. Маған қытай тілін үйренбесең, мені жібермейтінін айтты. Бұл адам, менің тілімде сөйлесе алатын жалғыз адам.

16. Таңертең олар тәрбиеленушілердің бір бөлігін мектепке апарды. Мен басында мектептің не туралы екенін білмедім. 1,5 айдан кейін мені де мектепке алып кетті. Маған Қытайдың тарихын үйретті, менің барлығын үйренуім керектігін айтты. Егер мен мұғалімді тыңдамасам, жазаға тартып Маған қара қап кигізді.

17. Бір күні олар бізді далаға шығарып, барлығымыздың шаштарымызды қиып тастады.

18. Мені 25 адамға арналған бөлмеге жатқызды. Біз оны тазалықта ұстадық, себебі жуынатын бөлме мен төсек бір жерде. Күзетшілер оларды бақылап тұрды, егер шашылып жатқан зат болса, бізді жазалады, біз қабырғаға қарауға мәжбүр болдық. Содан кейін бізді қоқысты тазартуға міндеттеді. Мысалы, олар кішкентай сіріңкелерді барлық жерге қойып қоятын.

19. Әр жексенбі сайын біздің камераны тінту жүргізілді. Біз бәріміз тізе бүгіп, қолымызды бастарымыздың үстіне қойып, төмен қарауға мәжбүр

болдық. Біз күзетшілердің тапаншаларын көз деңгейінде көре алдық. Мен олардың не іздегенін білмеймін. Біз бір -бірімізбен әзілдейтінбіз, «Мүмкін біз ұрлаған нәрсені біз өндіруіміз керек шығар, сонда ған , іздеу тоқтатылады» -деп.

20. Бізге ет берілді, бірақ біз оның қандай екенін білмедік, ол шошқа ма, есек пе, әлде басқа ма. Менде оны жемеуге ешқандай мүмкіндігім болмайды.

21. Біз адамдарды ұрып жатқанын олардың айқайлап жатқанынан біліп отырдық. Асханадан тым қатты естілетін.

22. Мен тас қараңғы бөлмеде 5-6 рет болдым. Бұл қорқынышты, бөлме тым қараңғы, жарық жоқ. Еденде ұйықтайтын жері жоқ цемент болды.

23. Мен онда 125 күн немесе одан да көп уақыт болдым. Маған тұз бермеді. Тұз берілмегендіктен, сүйектеріміз әлсірей бастады.

24 Мен онда қанша ай болғанын білмеймін, мүмкін 2-3 ай, содан соң мені басқа түрмеге ауыстырды. Мен олардан бұл түрмеде қанша адам бар екендігін сұрағанда, маған 5000 -ға жуық - деп айтты. Маған қапшық киілгендіктен , көрмегендіктен, бірінші түрмеден екінші түрмеге қанша адам өткендігін сұрағым келді. Маған бірінші түрмеден екіншісіне 500 адам келгенін айтты. Екінші түрме бұл -қайта тәрбиелеу лагері еді.

25 Бірінші түрме өте ыстық болды және камералар тым кішкентай болды. Алғашқы түрмеде, кейде менің немере ағама келуге рұқсат берілді. Мен оған қазақпын, қытай тілінің қажеті жоқ деп айттым. Ол маған қытай тілін үйренуді жалғастыруға кеңес берді. Екінші түрме әлдеқайда үлкен және зорлық -зомбылық одан да ауыр болды. Ыңырсу- айқай шу көбірек болды. Олар әйелдердің басын қырып тастады, сондықтан ерлер мен әйелдер бірдей көрінді. Бізге сыртқа шығуға рұқсат бермеді. Бұл түрме қатаңырақ болды және туыстардың келуге құқық жоқ еді. Басқа ешкіммен сөйлесе алмадым.

27. Екінші түрмеде мен үнемі шынжырда болдым, басымда қара қапшық болды. Мені үнемі ұратын. Күзетшілерді тыңдамаған адамдарда әрқашан шынжырлар болған және оларды «қараңғы бөлмеге» апаратын. Жуынатын бөлме біз ұйықтайтын бөлмеде болды. Еден өте суық болды, біз цемент еденде ұйықтауға мәжбүр болдық және осы бөлмеде тамақтандық.

28. Мен өз -өзіне қол жұмсағым келді. Басқа тұтқындар маған мұны істемеу керектігін түсіндірді, себебі бұл түрмеден шығудың жақсы жолы емес деді. Бірде мен тіпті бөлмемдегі көйлекпен өзімді тұншықтырып өлтіруге тырыстым, бірақ камерада видеобақылау болғандықтан күзетшілер кіріп, мені тоқтатты.

29. Босатылғанға дейін бір күн бұрын мені кешкі 6-дан таңертеңге дейін тергеді.

30. Қазірдің өзінде Қазақстанда маған Қытай үкіметі тарапынан қысым көрсетілуде. Мен бұл туралы көпшілік алдында сөйлеуге тырысатын жалғыз адаммын - Қазақстандағы басқа адамдар неліктен бұлай жасайтындығымды сұрайды, мен Қытай үкіметі маған жасаған әрекеті

үшін жауапкершілікті өз мойнына алуы керек деймін. Мен тіпті Қытай азаматы болмадым және олардың маған неге бұлай жасағанын білгім келеді.

31. Қазірдің өзінде, мен ұйықтауға қорқамын, бірақ қазір көп ұйықтаймын. Мен өткен күндерді қорқынышпен есіме аламын . Менің есте сақтау қабілетім нашарлап кетті. Ешқандай дәрі маған көмектеспейді. Менің де жүрек соғуым тым жоғары. Кейде дірілдеймін. Мен Қазақстаннан оралғанда әйеліммен ажырастым.

ВИЗАЛАР / VISAS

207014 22 11 17 1 207014 207009 12 04 18 8 207009

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ / REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ШЕКАРАЛЫҚ БАҚЫЛАУ / BORDER CONTROL

БАХТЫ 009

中国边检 CHINA

2017-11-22

巴克图【入】

4290017LR4290017

中国边检 CHINA

2018-04-12

巴克图【出】

4290032LC4290032

99516961

Виза / VISAS
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
МЫНІСТІРЛІГІ
СІМІ
207009
20.04.18
207009
ШҒАРЛАТЫҢ
БАҒЫТАУ
СІМІ
207014
22.11.17
207014
ШҒАРЛАТЫҢ
БАҒЫТАУ
СІМІ

中华人民共和国签证
CHINESE VISA

签证种类 CATEGORY	Q2	次数 ENTRIES	01(壹)
请于入境前填 ENTER BEFORE	07FEB2018	入境后可停留 DURATION OF EACH STAY	030 DAYS AFTER ENTRY
签发日期 ISSUE DATE	07NOV2017	签发地点 ISSUED AT	阿斯塔纳
姓名 FULL NAME	ORYNBEK KOXEBEK		
出生日期 BIRTH DATE	14FEB1980	护照号码 PASSPORT NO.	N09189566
备注 REMARKS			

VQCHNK0XEBEK<<ORYNBK<<<<<<<<<<<<<<<<<<<<<<
NO91895669KAZ8002147M1802072JKOUKAZAK1K6TA42